

REPUBLIKENS PRESIDENTS FÖRORDNING OM SKÖTSELN PÅ ÅLAND AV FÖRVALTNINGSUPPGIFTER SOM GÄLLER EUROPEISKA HAVS-, FISKERI- OCH VATTENBRUKSFONDEN NATIONELLA PROGRAM

1 Systemet med överenskommelseförordningar

Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), nedan självstyrelselagen. En utgångspunkt i lagen är principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Ansvar för kostnaderna följer av förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen föreskrivs det om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med landskapsregeringens samtycke. En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Utlåtande av Ålandsdelegationen ska alltid begäras om förslag till överenskommelseförordningar.

2 Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland när det gäller det nationella programmet för Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden

I samband med beredningen av det nationella genomförandet av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden 2021–2027 har det bedömts att landskapet enligt 18 § 16 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet i fråga om fiske och styrning av fiskerinäringen liksom också i fråga om andra åtgärder som berättigar till stöd från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och som hänför sig till exempel till miljövård, näringsverksamhet och främjande av sysselsättningen. Den integrerade havspolitikerna omfattar sådana åtgärder som berättigar till stöd från fonden och som gäller exempelvis försvars- och gränsbevakningsväsendet och för vars del riket enligt 27 § i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet.

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är enligt 59 b § 1 mom. i självstyrelselagen lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av självstyrelselagen. Av första meningen i lagens 59 b § 2 mom. följer att landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna ska samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra.

I 59 b § 3 mom. i självstyrelselagen föreskrivs det att om medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet får utse endast en förvaltande myndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, ska beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt.

I lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (997/2021) föreskrivs det om genomförandet av fondens program i riket. I landskapet Åland är landskapslagen om Landskapsrevisionen i kraft (Ålands författningssamling 2013:25). Separat landskapslagstiftning om skötseln av fondens administrativa uppgifter som definieras i denna förordning har inte antagits. Uppgifterna regleras i detalj i Europeiska unionens lagstiftning. Befogenheterna för Ålands landskapsregering grundar sig på 3 § i självstyrelselagen och allmän landskapslagstiftning om beviljande av stöd.

3 Nuläge och behovet av en förordning

Under programperioden 2014–2020 har jord- och skogsbruksministeriet varit förvaltande myndighet för Finlands operativa program för genomförande av Europeiska havs- och fiskerifonden. Ålands landskapsregering har varit ett i det operativa programmet utsett förmedlande organ och inom sitt område skött uppgifter som hör till den förvaltande myndigheten. Jord- och skogsbruksministeriet har också varit attesterande myndighet och revisionsmyndighet för det operativa programmet. Den attesterande myndighetens uppgifter hör i fortsättningen till redovisningsfunktionen. På Åland har Landskapsrevisionen skött uppgifter som hör till revisionsmyndighetens uppgifter. Jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering har genom särskilda avtal kommit överens om förvaltningen och genomförandet av det operativa programmet samt om förfaranden i anslutning till det årliga avslutandet.

Målet är att fortsätta med ett förvaltnings- och kontrollsystem i likhet med det nuvarande och att förtydliga ansvarsfördelningen genom en överenskommelseförordning.

Enligt artikel 71 i den så kallade allmänna förordningen om flertalet EU-fonder (EU) 2021/1060¹ ska medlemsstaten för varje program ange en förvaltande myndighet och en revisionsmyndighet. Dessutom får den förvaltande myndigheten ange ett eller flera förmedlande organ som ska utföra vissa uppgifter under myndighetens ansvar. Överenskommelser mellan den förvaltande myndigheten och de förmedlande organen ska dokumenteras skriftligen.

Enligt artikel 8.1 i förordningen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EU) 2021/1139² ska varje medlemsstat utarbeta ett enda program för att genomföra de prioriteringar som fastställs i den förordningen.

Den 17 februari 2022 godkände statsrådet Finlands program för genomförande av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och beslutade att lämna det till Europeiska kommissionen. Europeiska kommissionen godkände programmet den 3 augusti 2022. I programmet anges jord- och skogsbruksministeriet som förvaltande myndighet. I programmet nämns särskilt att i landskapet Åland sköts sådana uppgifter som hör till den förvaltande myndigheten av Ålands landskapsregering i enlighet med en överenskommelseförordning. Som revisionsmyndighet anges enheten för intern revision vid jord- och skogsbruksministeriet. En närmare beskrivning av programmets förvaltnings- och kontrollsystem ges i enlighet med artikel 69 i den allmänna förordningen. Statsrådet beslutade också om hur den EU-medfinansiering som anvisas till Finland ur Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden ska fördelas mellan landskapet Åland och övriga Finland.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1139 om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och om ändring av förordning (EU) 2017/1004.

Under programperioden 2014–2020 har Åland administrerat ansökningar och beslut om utbetalningar i ett eget system. Under programperioden 2021–2027 övergår man till att använda det gemensamma systemet Hyrrä, och därför behöver den uppgift som gäller att skapa och styra den tekniska debiteringsordern överföras till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (nedan utvecklings- och förvaltningscentret), som är förmedlande organ för programmet. Därigenom säkerställs det att betalningarna i landskapet Åland och i riket utgör ett enhetligt och aktuellt material utifrån vilket genomförandet av programmet övervakas och rapporter om genomförandet lämnas till Europeiska kommissionen. De åländska myndigheterna ska dock fortsättningsvis ansvara för innehållet i besluten om utbetalning samt för inspektioner och eventuella återkrav i enlighet med nuvarande praxis. Utvecklings- och förvaltningscentrets roll avgränsas till det tekniska genomförandet av utbetalningen.

4 Den föreslagna förordningens huvudsakliga innehåll

1 §. Tillämpningsområde. I 1 § i den föreslagna överenskommelseförordningen föreskrivs det om tillämpningsområdet för förordningen. Förordningen ska tillämpas på förvaltningen av det program som gäller Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden i fråga om de uppgifter som hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

Syftet med förordningen är att genomförandet av den förpliktande arbetsfördelning mellan riket och landskapet som följer av EU:s rättsakter ska förtydligas. På grund av att frågorna i anslutning till genomförandet av fondens program är så detaljerade, föreslås det att det i en överenskommelseförordning föreskrivs närmare om skötseln av de uppgifter som genomförandet av programmet kräver.

Den föreslagna överenskommelseförordningen är till sin karaktär en förordning om ett samarbetsavtal. I förordningens 4 § ingår även överföring av obetydliga och till sin natur tekniska uppgifter från landskapsregeringen till rikets myndighet. Därmed har utfärdandet av överenskommelseförordningen huvudsakligen bekräftande effekt och inte en effekt i form av föreskrivande om nya befogenheter. Genom detta förfarande säkerställs det att de administrativa arrangemangen är öppna och transparenta. Ålandsdelegationen har i sin utlåtandepraxis ansett att den omständigheten att någon direkt överföring av beslutanderätt inte sker mellan landskapet och staten eller vice versa, inte utgör hinder för utfärdandet av överenskommelseförordningar (se ÅD utlåtande Nr 44/10, FFS 1422/2010, förordning föredragen 30.12.2010 för republikens president).

2 §. Förvaltande myndighet. I 2 § i överenskommelseförordningen föreslås det att jord- och skogsbruksministeriet ska vara den förvaltande myndighet som avses i den allmänna förordningen i landskapet Åland. Enligt EU-förordningen får det finnas endast en förvaltande myndighet för programmet. I 59 b § 3 mom. i självstyrelselagen föreskrivs det att om medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet får utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, ska beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt. Statsrådet tillsatte genom sitt beslut av den 17 februari 2022 jord- och skogsbruksministeriet som förvaltningsmyndighet för programmet efter att ha hört Ålands landskapsregering. Som en följd av självstyrelselagens 59 b § 3 mom. föreslås att den föreslagna paragrafen föreskrivs i ett bekräftande syfte.

Enligt 59 b § 2 mom. i självstyrelselagen ska riket och landskapet samråda om verkställigheten av de beslut som har fattats inom Europeiska unionen, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både landskapet och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Sådana ärenden är till exempel förvaltningen av programmets finansieringsplan och tillgodoseendet

av de olika rapporteringskraven i EU-förordningarna. I dessa exempelfall ska riket och landskapet förhandla om närmare verkställighet av dessa åtgärder innan riksmyndigheten fattar beslut om saken.

3 §. De uppgifter för den förvaltande myndigheten som Ålands landskapsregering svarar för på Åland.

I 3 § i den föreslagna överenskommelseförordningen föreskrivs det om de uppgifter hos den förvaltande myndigheten som Ålands landskapsregering ska ansvara för på Åland. I allmänna förordningen finns det detaljerade bestämmelser om den förvaltande myndighetens uppgifter. I 3 § i överenskommelseförordningen föreslås det att Ålands landskapsregering ska ansvara för skötseln av de uppgifter som anges i artikel 73, artikel 74 (jord- och skogsbruksministeriet ska dock ansvara för att i enlighet med artikel 74.1 f utarbeta förvaltningsförklaringen), artikel 49.2 och artikel 32 i allmänna förordningen i landskapet Åland. Det innebär alltså att Ålands landskapsregering ska ha ansvar för att välja ut insatser som finansieras genom fonden, utföra administrativa kontroller, säkerställa att stödmottagaren får sina betalningar inom utsatt tid, införa åtgärder för bekämpning av bedrägeri, förebygga, upptäcka och korrigera oriktigheter samt bekräfta att utgifterna är lagliga och korrekta. Ålands landskapsregering ska också ha ansvar för att elektroniskt registrera och lagra de uppgifter om varje insats som behövs för övervakning, utvärdering, ekonomisk förvaltning, kontroller och revisioner i enlighet med bilaga XVII samt säkerställa uppgifternas säkerhet, integritet och konfidentialitet och autentisering av användare. Vid förvaltningen av programmet används systemet Hyrrä, där även uppgifterna om de insatser som med stöd av det av kommissionen godkända programmet för Finland beviljats finansiering av Ålands landskapsregering ska registreras. Ålands landskapsregering ska också ansvara för att offentliggöra ansökningsomgångar. Ålands landskapsregering ska således ansvara för de ansökningsförfaranden som genomförs på Åland och för att informera om dem. Dessutom ska Ålands landskapsregering ansvara för urvalet av lokalt ledda utvecklingsstrategier inom sitt område.

Jord- och skogsbruksministeriet ska därmed ansvara för att i enlighet med artikel 74.1 f i allmänna förordningen utarbeta förvaltningsförklaringen. Förvaltningsförklaringen ska utarbetas i samband med de räkenskaper som ska lämnas till kommissionen. Förvaltningsförklaringen ska utarbetas enligt mallen i bilaga XVIII till allmänna förordningen. Där försäkrar den förvaltande myndigheten att uppgifterna i räkenskaperna är korrekta och överensstämmer med reglerna och att utgifterna har använts för de avsedda ändamålen.

4 §. De uppgifter för den förvaltande myndigheten som jord- och skogsbruksministeriet och närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter svarar för på Åland. I 4 § i den föreslagna överenskommelseförordningen föreskrivs det om de uppgifter hos den förvaltande myndigheten som jord- och skogsbruksministeriet och utvecklings- och förvaltningscentret ska ansvara för på Åland.

Jord- och skogsbruksministeriet ska ansvara för de uppgifter som hör till fondens redovisningsfunktion. Till redovisningsfunktionen hör att utarbeta och lämna in betalningsansökningar till kommissionen samt att upprätta och lämna in räkenskaperna till kommissionen. Som en följd av självstyrelselagens 59 b § 3 mom. föreslås att den föreslagna paragrafen föreskrivs i ett bekräftande syfte.

Utvecklings- och förvaltningscentret ska svara för bildandet av det tekniska betalningsmaterialet i anslutning till de betalningsbeslut som Ålands landskapsregering fattat samt för förmedlingen av betalningsmaterialet till betalning. De åländska myndigheterna ska fortsättningsvis ansvara för innehållet i besluten om utbetalning, för inspektionerna och för eventuella återkrav. Utvecklings- och förvaltningscentrets roll avgränsas således till att sköta det tekniska genomförandet av utbetalningen. Till denna del är det frågan om att flytta uppgifter som hör till landskapets förvaltningsbehörighet till

utvecklings- och förvaltningscentret. För en utveckling av Hyrrä systemet eller behandlingen av landskapets betalningsmaterial förorsakas troligen endast små merkostnader.

5 §. Revisionsmyndighet. I 5 § i överenskommelseförordningen föreslås det att jord- och skogsbruksministeriet ska vara revisionsmyndighet i landskapet Åland. Som en följd av självstyrelselagens 59 b § 3 mom. föreslås att den föreslagna paragrafen föreskrivs i ett bekräftande syfte.

6 §. De uppgifter för revisionsmyndigheten som Landskapsrevisionen svarar för på Åland. I 6 § i överenskommelseförordningen föreskrivs det om de uppgifter hos revisionsmyndigheten som ska höra till den åländska Landskapsrevisionens ansvar. Landskapsrevisionen ska svara för systemrevisioner och insatsrevisioner på Åland. Landskapsrevisionen och jord- och skogsbruksministeriet kommer genom avtal närmare överens om genomförandet av revisionsfunktionerna och samordningen av uppgifterna, på motsvarande sätt som man gör i fråga om revisionsfunktionerna inom programmet Interreg och inom EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF).

För närvarande bereder man en överföring av uppgifterna hos revisionsmyndigheten i fråga om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden från jord- och skogsbruksministeriet till finansministeriet. Målet är att överföringen genomförs vid ingången av 2024. Överföringen av uppgifterna förutsätter en ändring av 2 § i lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (997/2021) och av Finlands EHFVF-program. Överenskommelseförordningen ändras om riksdagen godkänner att uppgifterna hos revisionsmyndigheten överförs till finansministeriet.

7 §. Ansvar för kostnaderna för skötseln av uppgifterna. I 7 § i den föreslagna överenskommelseförordningen föreskrivs det om ansvaret för kostnader för skötseln av uppgifterna. Självstyrelselagen har som utgångspunkt principen om att förvaltningsbehörigheten följer av lagstiftningsbehörigheten. Ansvaret för kostnaderna följer förvaltningsbehörigheten om inte annat föreskrivs. I paragrafen föreslås att man föreskriver att jord- och skogsbruksministeriet, landskapsregeringen och Landskapsrevisionen skulle separat avtala om fördelningen av kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i denna förordning. Riket skulle stå för de utgifter som föranleds av uppgifter som hör till endast en förvaltande myndighet.

5 Beredningen av förslaget

Förslaget till förordning har beretts vid justitieministeriet på initiativ av jord- och skogsbruksministeriet och i samarbete med jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering. Ett utlåtande över förordningsförslaget och landskapsregeringens samtycke till att den föreslagna förordningen får utfärdas har begärts av Ålands landskapsregering. Utlåtande har begärts även av Landskapsrevisionen, Livsmedelsverket, Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter UF-centret, jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet samt Ålandsdelegationen.

Ålands landskapsregering har den 10 augusti 2023 gett sitt samtycke till den förordning som föreslås bli utfärdad. UF-centret har förordat att en förordning ges. Finansministeriet meddelade att det inte hade något att yttra. Landskapsrevisionen, Livsmedelsverket och jord- och skogsbruksministeriet har inte gett utlåtande. Ålandsdelegationen har i sitt utlåtande (Nr 38/23) av den 14 september 2023 förordat en överenskommelseförordning i enlighet med förordningsförslaget.

6 Ekonomiska konsekvenser

Förordningsförslaget ger inte upphov till några nya kostnader för staten eller för landskapet.

Tekniskt bistånd från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden utgör en del av den årliga EU-medfinansiering som en medlemsstat får. Tekniskt bistånd är avsett för förvaltning av det nationella genomförandet av fonderna. Tekniskt bistånd kan täcka de totala kostnaderna för genomförandet av fonderna. Enligt allmänna förordningen ska tekniskt bistånd till varje program ersättas som en fast procentuell andel av de stödberättigande kostnader som ingår i en betalningsansökan som gäller ett program och som avses i artikel 91 i den allmänna förordningen. Enligt allmänna förordningen är den procentuella andel av ett fondprogram som ersätts med tekniskt bistånd 6 procent när det gäller Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden. Enligt artikel 36 i allmänna förordningen får medlemsstaterna genom tekniskt bistånd stödda åtgärder som är nödvändiga för att fonderna ska kunna förvaltas och användas på ett ändamålsenligt sätt. Avsikten med tekniskt bistånd är att i huvudsak täcka den förvaltande myndighetens kostnader för verksamheten. För skötseln av de uppgifter som den förvaltande myndigheten har överfört på de förmedlande organen är avsikten att det ska användas anslag under moment 30.40.62 i statsbudgeten (främjande av fiskerinäringen), liksom det har gjorts tidigare. Revisionsmyndighetens och redovisningsfunktionens uppgifter ska täckas med medel under jord- och skogsbruksministeriets omkostnadsmoment 30.01.01. Under programperioden 2014–2020 användes cirka 0,6 årsverken till den attesterande myndighetens uppgifter. Den attesterande myndighetens uppgifter hör under programperioden 2021–2027 till redovisningsfunktionen. För uppgiften som revisionsmyndighet har det använts 1 årsverke vid jord- och skogsbruksministeriet. Därtill har det vid kontrollenheten vid Livsmedelsverkets kontrollavdelning använts 1,5 årsverken för uppgifterna i fråga.

7 Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2023.